

SEURAKUNTIEN VANKILATYÖ JA VANKIEN LÄHEISTEN TUKEMINEN ETÄTYÖNÄ

Tässä esittelyssä käsitellään seurakuntien työhön vankien ja vankien läheisten kanssa liittyviä etätyön muotoja. Kirkkohallitus on yhteistyössä vankilatyötä tekevien seurakuntien edustajien sekä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa koonnut tässä esitettävän tiedon ja neuvot vankilatyötä tekeville seurakunnille ja vankiloille sekä poikkeusolojen että normaaliolojen toimintaa varten. Tavoite on:

1. Tukea vankilatyö tekeviä seurakuntia ja vankiloita hengellisen toiminnan, diakonian ja sielunhoidon järjestämisessä poikkeusoloissa, jotka estävät kasvokkain tapahtuvan yksilö- ja ryhmätyön ja yhteisessä tilassa vietetyt tilaisuudet. Niin, että poikkeusolot eivät estä työn jatkumista.
2. Tukea seurakuntien vankien ja heidän läheistensä kanssa tekemän työn saavutettavuuden laajentamista sekä työn organisointia normaalioloissa, joissa etätoiminnalla voidaan vahvistaa (ei korvata) lähikontakteissa tehtävää työtä.

Henkilökohtaiset keskustelut vankien kanssa

- Seurakunnat voivat järjestää henkilökohtaisia sielunhoidollisia ja diakonisia keskusteluja vankien kanssa etäkeskusteluina.
- Vangin luvalla vankilan työntekijä ja seurakunnan työntekijä sopivat keskustelun ajankohdan ja käytännön järjestelyt. Vankilan työntekijä neuvoo järjestelyissä seurakunnan edustajaa.
- Etäkeskustelua varten ulkopuolinen yhteistyökumppani lähettää ensin kalenterikutsun (onlinekokous) vankilan työntekijän sähköpostiin, välineenä Skype tai Skype for Business.
- Vangit käyttävät vankilan sähköisen asioinnin työasemaa. Vanki hakee lupa työaseman käyttöön keskusteluun ulkopuolisen kanssa vankilan johtajalta.
- Vankien asiointi työasemilla on valvottua. Tämä on huomioitava keskustelun luottamuksellisuuden kannalta. Yksityisen sielunhoidollisen keskustelun edellyttämää luottamuksellisuutta vastaavia olosuhteita ei voida järjestää. Luottamuksellisuus voidaan turvata siltä osin, että muut vangit eivät kuule keskustelua. Seurakunnan työntekijän ja vankilassa etäasiointia valvovan vankilan työntekijän osalta luottamuksellisuus perustuu virkaan liittyvään vaitiolovelvollisuuteen.
- Joissakin tilanteissa voi olla keskustelun sisällön kannalta mielekästä, että vankilan pappi tai diakoni järjestää ja valvoo keskustelun sekä osallistuu siihen. Kun on kyse esimerkiksi yhteistyön järjestelyistä seurakunnan diakoniatyön kanssa. Yleensä vankien työasemien käyttöä valvotaan kuitenkin muun henkilöstön toimesta.
- Seurakuntien yhteydenpidolla vankeihin on vankitutkimusten mukaan hyvin suuri merkitys vangeille. Valtaosa vangeista näkee seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten vierailut vankiloissa tärkeiksi. Seurakuntien edustajien vierailut vangeista luovat vangeille yhteyttä vankilan ulkopuoliseen maailmaan. Seurakuntien työntekijät voivat vankien kanssa vankeusaikana alkaneen yhteyden perustalta tukea vankeja myös vapautumisvaiheessa. Etäyhteyksien avulla voidaan järjestää osa yhteyksistä vankeihin ja siten turvata edellä kuvatun vangeille tärkeän tuen jatkuvuus poikkeusoloissa ja laajentaa tämän tuen saatavuutta normaalioloissa.
- Seurakuntien vapaaehtoisten merkitys vangeille on suuri ja heidät koetaan kanssaihmisiksi, tukihenkilöiksi vankeusaikana ja myös vapaaehtoisten ja vankien tukisuhde voi jatkua vapautumisvaiheessa ja sen jälkeen. Seurakuntien toiminnan kautta myös vapaaehtoisten työpanosta voidaan laajentaa etäyhteyksien avulla.

1. Perhetyö vankien läheisten ja vankien kanssa

- Seurakunnat voivat olla etäyhteydessä vankien läheisiin ja järjestää keskusteluja heidän kanssaan. Tällä yhteydellä voi olla erityinen merkitys poikkeusoloissa, joissa vankien ja heidän läheistensä yhteydenpitoa on rajoitettu. Vankien läheisistä osalla voi lisäksi olla muista syistä johtuvia heidän eristäytyneisyyttään lisääviä tekijöitä, kuten lasten tilanne tai oma ikä.
- Yhteiskunnassamme yleisesti on tarjolla tukea perheille myös poikkeusoloissa. Vankiperhetyössä saadun kokemuksen perusteella on silti erityistä arvoa sillä, että vankiperhettä tukeva henkilö tuntee vankeuteen liittyviä asioita. Silloin tuen antajalle ei tarvitse ”selittää kaikkia asioita alusta asti”, vaan päästään suorempaan varsinaiseen asiaan. Vankilatyötä ja vankien läheisten kanssa tehtävää työtä tuntevat ja sitä tehneet seurakuntien työntekijät voivat siten olla vankien läheisille merkittävä tuki.
- Seurakunnat voivat myös toimia perhetyössä vankien läheisten ja vankien välillä yhdistävänä tekijänä. Yhteistyössä vankilan kanssa seurakunnat voivat järjestää yhteiskeskusteluja vangin läheisen ja vangin kanssa. Järjestelyt ovat samat kuin seurakunnan työntekijän ja vangin välisessä henkilökohtaisessa keskustelussa etäkeskusteluna. Lisänä se, että seurakunnan työntekijä kutsuu keskusteluun myös vangin läheisen. Vanki hakee luvan keskusteluun vankilanjohtajalta.
- Perheiden tukemisessa voidaan huomioida myös vankien lapset. Se voidaan tehdä käyttämällä tilanteessa lapsille sopivia toimintatapoja, esimerkiksi piirtäminen ja tarinoiden kertominen tai vaikkapa yhteisen iltarukouksen opettelu. Niitä voi käyttää seurakunnan ja läheisten väliseen etätapaamiseen. Perhekeskustelussa vankilan kautta vangin kanssa välineenä on Skypen ryhmäkeskustelu, jolla seurakunnan työntekijä tekee kokouskutsun.

2. Ryhmätoiminta

- Seurakuntien vankilatyön merkittävä työmuoto ovat vankien keskusteluryhmät, esim. ns. yhteysryhmät. Suuri osa vangeista on tutkimusten perusteella osallistunut ryhmiin. Erityisesti naisvangeille ryhmätoiminta on ollut hyvin tärkeää.
- Seurakunnan työntekijän johtama keskusteluryhmä vangeille voidaan järjestää kuten henkilökohtainen keskustelu vangin kanssa. Yhden vangin sijasta keskusteluun osallistuu silloin useampi vanki, pienryhmä.
- Järjestely on mahdollista poikkeusolojen aikana niissä vankiloissa, joissa vankien on mahdollista osallistua yhteisesti pienryhmätapaamiseen. Se voi poikkeusoloissa olla rajoitettua esimerkiksi vankiosastoittain tapahtuvaksi. Toisaalta normaalioloissakin osa vangeista voi olla osastoidusti eristettynä muiden vankien kanssa toiminnasta ja se voi rajoittaa heidän mahdollisuuksiaan osallistua ryhmätoimintaan. Etätyön avulla voidaan siten pyrkiä vahvistamaan ryhmätoiminnan saavutettavuutta yleisesti.
- Ryhmätoiminnan järjestämiseen etänä on kirkon piirissä saatavilla ohjeita ja neuvoja. Kokemus mm. koulutustoiminnasta on osoittanut, että ryhmätoiminnassa etänä on avuksi selkeä toiminnan rakenne. Jaettavissa ja yhdessä käsiteltävissä oleva aineisto tukee myös etäryhmätoimintaa. Esimerkiksi kristillinen opetus voi olla mahdollista järjestää toimivasti etänä sekä yleensäkin sellainen ryhmätoiminnan sisältö, jossa etäyhteyden keskeinen rajoittava piirre eli fyysiseen läsnäoloon perustuva vuorovaikutuksen ja osallistujien kokonaisvaltaisempi havainnointi ei vaikuta niin paljon kuin esim. vapaan keskustelun ryhmiin.

3. Hengelliset tilaisuudet

- Vangit voivat seurata jumalanpalveluksia ja muita hengellisiä tilaisuuksia radion ja television välityksellä selleissään.
- Vankiloissa on lisäksi saatavilla hengellistä aineistoa tallenteina.
- Vankilapapit ja -diakonit ovat järjestäneet jumalanpalveluksia ja hartauksia vankiloissa poikkeusolojen rajoitusten sallimissa puitteissa. Joissakin vankiloissa on ollut mahdollista toimia kuten seurakunnissa eli siten, että jumalanpalvelus on toimitettu vankilan kirkossa tai kappelissa ja vangit ovat voineet seurata sitä selleistään etänä. Vankilasielunhoitajat ovat joissakin vankiloissa järjestäneet hengellisiä tilaisuuksia myös siten, että vangit ovat rajoitetusti voineet fyysisesti osallistua tilaisuuteen (osallistujamäärää rajaten).
- Seurakuntien järjestämät hengelliset tilaisuudet vankiloissa poikkeusolojen rajoitukset ovat estäneet, kuten muidenkin vankilan ulkopuolisten tahojen järjestämän toiminnan.
- Seurakunnat ovat poikkeusoloissa laajentaneet suurella määrällä hengellisten tilaisuuksien järjestämistä etämuotoisina. Yleinen järjestely on ollut ns. striimaus eli kirkossa tai muissa seurakunnan tiloissa järjestetty tilaisuus on lähetetty avoimesti saatavilla olevana verkkolähetyksenä esim. Youtuben Live Events -palvelun avulla.
- Vankiloissa vastaava tilaisuuksien lähettämien avoimesti verkkoalustoissa ei ole mahdollista. Esim. Youtube -sivustoon ei vangeilla ole vankiloiden työasemilta pääsyä. Ei olisi myöskään mahdollista järjestää verkkolähetyksen seuraamista useille vangeille yhtä aikaa, kuten muille ihmisille kodeissa olevien verkkoyhteyksien avulla.
- Seurakuntien vankiloissa järjestämiä tilaisuuksia voidaan poikkeusoloissa korvata ja normaalioloissa laajentaa vankilatyötä tekevien kirkkokuntien yhteistyöorganisaation Kristillisen vankilatyön yhteistyöverkoston verkkosivuston kautta. Sivuston osoite on www.kirkotvankiloissa.fi. Sivustolla on alasivu, jonne voidaan tallentaa hengellisen vankilatyön aineistoja. Seurakunta voi järjestää hengellisen tilaisuuden vangeille omissa tiloissaan ja tallentaa sen sekä lähettää tallenteen julkaistavaksi tällä sivustolla.
- Striimattuna tallennetun tilaisuuden tai muun vastaavan aineiston avulla hengellistä vankilatyötä tekevät seurakunnat voivat jatkaa hengellistä toimintaa vankiloissa poikkeusoloissa sekä laajentaa hengellisen toiminnan tarjontaa normaalioloissa. Tilaisuudet eivät tällöin kohdistu normaaliin tapaan tietyn seurakunnan kautta tiettyyn vankilaan ja sen vankeihin. Mutta ne kohdistuvat kaikkiin vankeihin ja vankiloihin ja voivat siten olla erityisellä tavalla heille osoitettuja.
- Kristillisen vankilatyön yhteistyöverkoston toiminta on ekumeenista. Ekumeeninen yhteistyö on kaiken hengellisen vankilatyön normaalia todellisuutta ja toiminnan lähtökohta. Siten myös verkkomuotoinen hengellisten tilaisuuksien järjestäminen vastaa normaalia käytäntöä vankiloiden hengellisessä toiminnassa.
- Kristillisen vankilatyön yhteistyöverkosto pidättää oikeuden arvioida ja päättää siitä, mitä aineistoa sen sivuilla julkaistaan. Poikkeusoloissa lähtökohta ja tavoite on se, että jo aiemmin vakiintuneet hengellisen vankilatyön toimijat saavat mahdollisuuden jatkaa toimintaansa myös poikkeusoloissa. Lisäksi hengellisen vankilatyön toimijoille laaditaan sivustolle mahdollisuus informoida omasta toiminnastaan vankien ja heidän läheistensä hyväksi.

Lisätietoja:

Seurakuntien ja kirkkokuntien vankilatyötä koskevat kysymykset:

Sami Puumala, Kirkkohallitus, sami.puumala@evl.fi

Rikosseuraamuslaitosta koskevat kysymykset:

Pia Puolakka, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö, pia.puolakka@om.fi

Yksittäisiä vankiloita koskevat seurakunnallisen työn kysymykset:

Vankiloiden hengellisen toiminnan vastuuhenkilöinä toimivat vankilasielunhoidon viranhaltijat ja muut vankiloiden hengellisen toiminnan vastuuhenkilöiksi nimetyt viranhaltijat (yhteystiedot:

www.kirkotvankiloissa.fi/vankeinhoito)

Lisätietoa ja vinkkejä digitaaliseen toimintaan:

- Evankelis-luterilaisen kirkon verkkosivut: <https://evl.fi/verkkokirkko>
- Kirkon some ja digi uutiskirjeen tilaus: <http://kirkon-some-ja-digi.mailpv.net/>
- Keskusteluryhmä kirkon työntekijöille, vapaaehtoisille ja muille toimijoille some- ja digivinkkien ja -kokemusten jakamiseen: <https://www.facebook.com/groups/kirkonsomejadigi/>
- Helpot ohjeet hengellisen tilaisuuden striimaukseen: <https://evl.fi/plus/kirkon-viestinta/striimaus-ja-av-sisallot/helput-ohjeet-striimiin>
(Huom! Vankilassa ei voi käyttää You tubea, vaan striimaus tulee tallentaa ja tallenne toimittaa www.kirkotvankiloissa.fi -sivustolle ladattavaksi)
- Kasvatuksen työalan digivinkkejä eri kohderyhmille (mm. rippikoulutyö, perhetyö, parisuhdetyö): <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus>
- Vinkkejä digitaaliseen työhön perheiden parissa koronavirusepidemian aikana ja sen jälkeen: <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/aikuiset-ja-perhe/vinkeja-digitaaliseen-perhetyohon>
- Hengellisen vankilatyön kirkkokuntien vastuuhenkilöiden ja vankiloiden hengellisen työn vastuuhenkilöiden yhteystietoja ja tietoja hengellisestä vankilatyöstä: www.kirkotvankiloissa.fi